

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän
förmögenhetsrätt

Översänds per e-post till
ju.remissvar@regeringskansliet.se och
ju.L2@regeringskansliet.se.

Göteborg, den 6 november 2023

Remissvar, Ju2023/01643, Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning

---

Svensk Inkasso har genom remiss den 7 juli 2023 beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på Överskuldssättningsutredningens bestänkande ”Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning.”

1. Sammanfattande inställning

- Svensk Inkasso *avstyrker* förslaget om införandet av krav på en särskild upplysning vid marknadsföring av krediter, men lämnar i övrigt utredningens förslag på åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter *utan erinran*.
- Svensk Inkasso *tillstyrker* utredningens förslag om skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit.
- Svensk Inkasso *tillstyrker* utredningens förslag om skärpta regler för kreditprövningar
- Svensk Inkasso *avstyrker* utredningens förslag om begränsningar och villkor för prissättning av krediter, inklusive förslag om ett sänkt räntetak och ett absolut kostnadstak.
- Svensk Inkasso *tillstyrker*, med de kommentarer som framgår nedan, förslaget om införandet av system för ett skuld- och kreditregister.
- Svensk Inkasso lämnar, med de kommentarer som framgår nedan, utredningens förslag om en ny huvudregel för avräkning vid utmätning *utan erinran* och *tillstyrker* förslaget om stärkande av kommunal budget- och skuldrådgivning.

2. Övergripande synpunkter

Svensk Inkasso delar utredningens grundläggande utgångspunkter såvitt gäller samhällets ansvar att hindra skadlig skuldssättning och behovet av att erbjuda hjälp till de som hamnat i överskuldssättning. Det är emellertid viktigt att de åtgärder som föreslås är effektiva och ändamålsenliga och att de inte medför negativa effekter på den allmänna betalningsmoralen eller på kreditmarknaden i stort.

Åtgärder som kan medföra bättre och mer rättvisande kreditprövningar och åtgärder som innebär skärpningar i marknadsföringshänseende är exempel på åtgärder som enligt Svensk Inkasso är särskilt lämpliga för att hjälpa de konsumenterna som faktiskt befinner sig i riskzonen för överskuldssättning.

Svensk Inkasso är dock tveksam till förändring av lagstiftning som gör det lättare att undandra sig betalning. Samhällets utgångspunkt måste alltid vara att den som kan betala en skuld skall betala den. Möjligheten att uppnå skuldavskrivning eller skuldnedläggning bör därför endast komma i fråga om starka objektiva skäl talar för det, exempelvis efter en prövning av en ansökan om skuldsanering. Branschen anser därför att individuella lösningar, riktade mot de som har verkliga problem med överskuldssättning, är

att föredra framöver allmänna ändringar i civilrättslig eller avtalsrättslig lagstiftning som påverkar alla kredittagare, oavsett ekonomiska förutsättningar.

Vissa förslag som lämnas i betänkandet innebär detaljreglering och begränsningar av kreditmarknaden som kan få till konsekvens att personer med sämre ekonomiska förutsättningar helt eller delvis stängs ute från möjligheten att låna pengar eller köpa varor och tjänster på kredit, alldeles oavsett om de rent faktiskt har eller riskerar att få problem med att fullfölja sina åtaganden och betala sina skulder. Även om detta i viss utsträckning kan minska riskerna för överskuldssättning riskerar de potentiellt negativa följderna av en sådan förändring att försvåra den ekonomiska situationen för många hushåll i än större utsträckning. Konsekvenserna av detta har inte utretts i tillräcklig utsträckning.

Svensk Inkasso saknar också ett mer balanserat perspektiv vad gäller kredittagares skyldigheter gentemot kreditgivaren. Att ingå ett kreditavtal medför en förpliktelse och brott mot ett sådant avtal måste vara förknippat med sanktioner för kredittagaren. Många av de förslag som lämnas i betänkandet innebär en förskjutning av balansen mellan borgenär och gäldenär där gäldenärens ansvar för sitt avtalsbrott blir mindre. Eftersom sanktioner vid betalningsdröjsmål kan ha en hämmande effekt på enskildas kreditbeslut riskerar förändringar som gör sådana sanktioner mindre kännbara att leda till att fler kredittagare blir benägna att ingå riskfyllda kreditavtal. Detta vore mycket olyckligt och oönskat. Risken är också stor att indrivningskostnader som inte kan debiteras mot den som inte betalar i tid, i stället sprids ut på alla kredittagare, med högre krediträntor som följd.

Branschorganisationens uppfattning är mot denna bakgrund att införandet av ett skuldregister och striktare krav på kreditprövningar tillsammans med en ökad tillsyn över kreditgivarna är tillräckliga åtgärder – det vill säga även utan förekomsten av ett ränte- och kostnadstak i den form som föreslås – för att minska risker för överskuldssättning. I vart fall bör de förra åtgärderna prövas och utvärderas innan ett sänkt räntetak och ett absolut kostnadstak övervägs. Svensk Inkassos resonemang i dessa delar utvecklas nedan.

3. Åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter

3.1 Förtydligande av måttfullhetskravet

Att enskilda konsumenter ges möjlighet att fatta genomtänkta och väl övervägda beslut i samband med att kreditavtal ingås är viktigt för att undvika att onödigt, överdriven eller riskfylld skuldsättning. Marknadsföring av krediter bör därför vara måttfull och kreditgivarna bör ta ett särskilt ansvar för den kunskapsobalans som ofta föreligger i förhållande till kredittagaren.

Redan i dag gäller att måttfullhet skall iakttas vid marknadsföring av krediter till konsumenter. Ordningen är i grunden rimlig, men behöver upprätthållas med en mer effektiv och målinriktad tillsyn. Svensk Inkasso anser att föreslagna förtydliganden av bestämmelsen skulle kunna ha viss positiv effekt och tydliggöra vilka skyldigheter kreditgivarna är skyldiga att följa. Förslaget lämnas därför utan erinran.

3.2 En särskild upplysning vid marknadsföring av krediter

Svensk Inkasso ställer sig tveksam till huruvida lämnandet av en särskild upplysning om att krediter kostar pengar vid all kreditgivning är en effektiv åtgärd för att motverka överskuldssättning. Den i dag gällande ordningen där en särskild upplysning lämnas i samband med marknadsföring av högkostnadskrediter förefaller i detta avseende mer ändamålsenlig eftersom den regleringen syftar till att särskilja krediter med höga räntor från andra krediter. Att lämna en allmänt hållen upplysning i samband med att alla typer av krediter beviljas eller förhandlas riskerar snarare att jämställa krediter med för konsumenten sämre villkor med andra krediter. Svensk Inkasso avstyrker av denna anledning förslaget.

3.3 Utformningen av ersättningssystem och överväganden rörande förbud mot krediter på telefon

Svensk Inkasso delar utredningens bedömning i dessa delar och lämnar förslagen utan erinran.

4. En skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit

Svensk Inkasso tillstyrker utredningens förslag såvitt gäller införandet av ett förbud för licenshavare eller ett spelombud att, utöver vad som gäller i dag, främja möjligheterna för någon annan att lämna krediter för spel. Även om ett sådant förbud inte fullt ut kommer att hindra enskilda att skuldsätta sig i samband med spel är det positivt att upptagande av sådana krediter i vart fall försvåras.

5. Skärpta regler för kreditprövningar

5.1 Förtydligande av kravet på kreditprövning

Som redogjorts för ovan är Svensk Inkassos uppfattning att det bästa sättet att undvika överskuldssättning i samhället är att möjliggöra en kvalitativ och noggrann prövning av den enskildes återbetalningsförmåga innan en kredit beviljas. Detta ställer krav på att kreditgivare gör tillräckliga kreditprövningar, men också att kreditgivarna har tillgång till relevant information rörande den enskildes ekonomiska förutsättningar.

Även om Svensk Inkassos uppfattning är att de flesta kreditgivare redan i dag, med hänsyn tagen till vilken information som finns tillgänglig hos kreditupplysningsföretagen, gör tillräckliga kreditprövningar – inte minst för att undvika onödiga kreditförluster – välkomnar Svensk Inkasso att kraven på kreditprövning förtydligas och tillstyrker utredningens förslag i denna del.

5.2 Införandet av en civilrättslig sanktionsregel vid bristande kreditprövning

Svensk Inkasso ställer sig positivt till att utredningen inte föreslår att en civilrättslig sanktionsregel införs vid bristande kreditprövning, men delar inte uppfattningen att en sådan bör införas på sikt. Frågan om en sådan regel skall införas i svensk rätt har utretts och avfärdats av tidigare utredningar, senast i betänkandet ”Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter” (SOU 2016:68).

Skälen mot ett sådant förslag kvarstår. I stället för att hänvisa enskilda till riskfyllda och kostsamma processer i domstol, bör tillsynen över kreditgivarnas kreditprövningar stärkas.

6. Begränsningar och villkor för prissättning av krediter

6.1 Förslag om ett sänkt räntetak

Svensk Inkasso avstyrker förslaget om ett sänkt räntetak.

I utredningen rörande högkostnadskrediter, SOU 2016:68 där det nu gällande räntetaket föreslogs ansåg utredningen att räntetaket skulle syfta till att påverka marknaden för snabbblån, men att det var att föredra att en marginal i förhållande till andra aktörer upprätthålls (se s. 266). Slutsatsen var därför att det inte vore lämpligt med ett lägre räntetak än de 40 % (plus referensräntan) som föreslogs. Utredningens överväganden har enligt Svensk Inkasso alltså relevans. Ett lägre räntetak skulle riskera att påverka en mängd andra kreditgivare än sådana som lämnar så kallade snabbblån och kan medföra att fler personer, riskerar att exkluderas från kreditmarknaden.

Rent generellt är räntetak också ett stelbent sätt att reglera kreditmarknaden på. Vid bestämmandet av vad som är en skälig ränta måste hänsyn tas till såväl kreditbeloppet, kredittiden och kreditrisken som den balans som råder mellan parterna i avtalsförhållandet. En ränta på en viss nivå kan vara skälig i ett visst fall (exempelvis när kredittiden är kort och kreditbeloppet lågt), medan samma ränta hade kunnat betraktas som oskälig i ett annat (exempelvis när kredittiden är lång och/eller kreditbeloppet högt). Bedömningen av vilka räntevillkor som är att betrakta som oskäliga bör därför i slutändan ske av domstol. Risken är nu i stället att en räntesats som ligger strax under det tänkta taket alltid kommer att betraktas som skälig – oavsett vad en mer nyanserad bedömning hade kommit fram till – eftersom den ligger inom ramen för vad som är tillåtet.

6.2 Förslag rörande ett tak för uppläggningsavgifter

Svensk Inkasso avstyrker förslaget om införandet av ett tak för uppläggningsavgifter. Det framgår redan av 18 § i konsumentkreditlagen att kostnader endast får debiteras i den mån de är avtalade och avser kostnader som kreditgivaren har för krediten.

Som utredningen nu får förstås skall det alltså inte längre vara tillåtet att debitera faktiska kostnader. Detta kommer med största sannolikhet innebära att kreditgivaren tvingas fördela dessa kostnader på hela kredittagarkollektivet, vilket kan komma att medföra högre räntor och en mindre effektiv kreditmarknad.

6.3 Förslaget om införande av ett absolut kostnadstak

Svensk Inkasso avstyrker förslaget om införande av ett absolut kostnadstak. Skälen för detta är flera och kan sammanfattas på följande vis:

- De tekniska problem och därmed förenade kostnader för kreditgivarna som det absoluta kostnadstaket medför står inte i proportion till de eventuella fördelar som förslaget medför
- Förslaget kommer att påverka betalningsmoralen i samhället negativt

- Förslaget kommer att medföra att enskilda konsumenter blir mer riskbenägna när de fattar kreditbeslut eftersom konsekvenserna av att krediten inte betalas i tid blir mindre.

Resonemangen utvecklas i följande stycken.

6.3.1 Kostnadstaket är svårberäknat för företag och konsumenter

Ett grundläggande problem med kostnadstaket är hur det skall tillämpas. Även om den föreslagna regeln vid en snabb anblick förefaller lätt att ta till sig för såväl kredittagaren som kreditgivaren kommer den att medföra stora svårigheter för kreditgivaren och riskerar att bli ett mycket otydligt skydd för kredittagaren.

För att beräkna kostnadstaket krävs tillgång till en mängd information som i vart fall inkluderar: a) kreditavtalet med eventuella tilläggsavtal, b) information om samtliga inbetalningar som skett under kreditens löptid, c) information om hur respektive betalning har avräknats (det vill säga om betalningen har räknats av mot ränta, kostnader, kapitalbelopp, eller en kombination av dessa) och d) information om räntesats vid varje tidpunkt under löptiden (eftersom räntesatser ofta varierar mot exempelvis Riksbankens referensränta, STIBOR eller något index).

Utan tillgång till denna information är det nämligen inte möjligt att beräkna om kostnadstaket uppnåts, vilket illustreras av följande exempel (som är renodlade för att åstadkomma tydlighet):

Exempel 1:

En kreditgivare lämnar ett lån till en konsument på 20 000 kr. Betalningar sker därefter löpande med totalt 10 000 kronor som räknas av mot kapitalbeloppet. Krediten sägs därefter upp. Kapitalbeloppet är nu 10 000 kronor och 20 000 kronor återstår innan kostnadstaket är uppnått.

Exempel 2:

En kreditgivare lämnar ett lån till en konsument på 20 000 kr. Betalningar sker därefter löpande med totalt 10 000 kronor som räknas av mot ränta och kostnader för krediten. Krediten sägs därefter upp. Kapitalbeloppet är nu 20 000 kronor och 10 000 kronor återstår innan kostnadstaket är uppnått.

Exempel 3:

En kreditgivare lämnar ett lån till en konsument på 20 000 kr. Inga betalningar sker. Ränta debiteras löpande med totalt 10 000 kronor som kapitaliseras enligt bestämmelser i kreditavtalet (det vill säga läggs till kapitalskulden). Krediten sägs därefter upp. Kapitalbeloppet är nu 30 000 kronor och 20 000 kronor återstår innan kostnadstaket är uppnått.

För den kreditgivare som lämnar en kredit som inte blir betalad i tid krävs tekniska förutsättningar för att under hela kreditens livstid spara och behandla all sådan information som krävs för att kontrollera om kostnadstaket har nåtts eller ej. För den enskilde kredittagaren kommer en sådan beräkning i de flesta fall dock inte vara möjlig att genomföra alls varför det kommer vara mycket svårt att för enskilda att ta tillvara, eller ens bevaka, sina rättigheter enligt den föreslagna bestämmelsen.

6.3.2 Påverkan på näringslivet

Det nuvarande kostnadstaket, som enbart gäller högkostnadskrediter, har i praktiken träffat ett mycket litet antal kreditfordringar. Med den nu föreslagna regleringen skulle i princip varje faktura som skickas och varje annan kredit som lämnas omfattas. Detta innebär att nästan alla näringsidkare i Sverige som säljer varor eller tjänster till konsumenter mot faktura skulle behöva tillämpa kostnadstaket.

För de näringsidkare som inte besitter mer djupgående kunskaper i juridik kommer det bli mycket svårt att på ett korrekt vis beräkna och förhålla sig till kostnadstaket, särskilt i fall där del- eller avbetalningar förekommer. Det kommer också medföra kostnader för bolagen, som på ett mycket mer detaljerat vis kommer behöva föra register över inkomna betalning och hur de avräknas. Dessa uppgifter kommer också att behöva sparas under fordrans hela livslängd.

Även om vissa större kreditgivare som regelmässigt lämnar långfristiga lån sannolikt redan i dag har tekniska förutsättningar att tillämpa lagstiftningen (framförallt de som i dag bedriver verksamhet med högkostnadskrediter), har andra kreditgivare – exempelvis mindre företag som säljer varor och tjänster på kredit – det inte. Kostnaden för dessa mindre kreditgivare att bygga upp och underhålla tekniska system för att bevaka när kostnadstaket nåtts kommer i många fall vara så stora att det inte alls kommer att bli lönsamt för företagen att alls bevaka och driva in sina obetalda fordringar. Så vitt Svensk Inkasso känner till finns inte heller någon sådan funktionalitet i några av de större bokföringsprogram som förekommer på marknaden i dag.

Näringsidkare som i stället för att själv driva in fordringarna vill överlåta dem till factoringbolag eller andra förvärvare kommer också att behöva redovisa detaljerade uppgifter på samma vis. Svensk Inkassos uppfattning är att detta kommer att ha stor betydelse vid prissättningen av sådana fordringars andrahandsvärde, eftersom förvärvaren i sin riskbedömning måste ta höjd för att de uppgifter som överlämnas från överlåtaren kan vara behäftade med fel och större resurser kommer att behöva läggas på att kontrollera beräkningarna. Detta kommer sannolikt minska många mindre näringsidkares möjlighet till finansiering.

Det skall i denna del slutligen nämnas det inte heller räcker att endast inkassobolagen investerar i dylika tekniska lösningar eftersom också inkassobolagen kommer att behöva ges tillgång till all information avseende exempelvis alla delbetalningar som kan ha skett innan krediten överlämnas för indrivning. Inkassobolaget kan inte på egen hand återskapa sådan information i efterhand och om fordringsägaren inte på ett korrekt sätt kan lämna uppgiften kommer inkassobolaget i många fall vara förhindrad att alls anta sig indrivningsuppdraget.

6.3.3 Inkassokostnader bör inte ingå i kostnadstaket

Om ett absolut kostnadstak införs bör enligt Svensk Inkasso kostnader som debiteras enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. inte omfattas av taket. Skälen för detta är flera.

Kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. utgör inte kostnader för själva krediten utan kostnader förknippade med det faktiska betalningsdröjsmålet. De är avsedda att kompensera de ytterligare kostnader som uppstår för en kreditgivare i anledning av att denne behöver vidta indrivningsåtgärder. De schabloniserade kostnader som i dag stadgas i den lagen (180 kronor för inkassokrav, 60 kronor för betalningspåminnelse, 170 kronor för upprättande av avbetalningsplan) understiger redan i dag fordringsägarnas faktiska kostnader för indrivningsåtgärder, och är mycket låga i ett nordiskt perspektiv. Kostnaderna får dessutom med dagens ordning endast debiteras om det varit skäligen påkallade för att tillvarata borgenärens rätt.

Det är enligt Svensk Inkasso inte rimligt att en kreditgivare i sin kalkyl, vid beviljandet av krediten, skall behöva räkna med att avtalet inte skall fullgöras. Detta skulle dock bli nödvändigt om de aktuella kostnaderna inkluderades i kostnadstaket, främst vid mindre krediter, eftersom inkassokostnaderna som sådana snabbt skulle kunna leda till att kostnadstaket nås. Möjligheten för en kreditgivare att med en sådan utgångspunkt bedöma en lämplig löptid för krediten försvaras därmed i väsentlig utsträckning.

I utredningen jämförs den föreslagna lagstiftningen med en ordning som gäller i Finland. Det är emellertid viktigt att notera att det finska kostnadstaket inte omfattar avgifter som en konsument måste betala i anledning av ett avtalsbrott. Påminnelseavgifter och inkassokostnader är just sådana avgifter. Det finns enligt Svensk Inkasso anledning att, om förslaget alls skall genomföras, utforma reglerna fullt ut med den finska lagen som förebild och inte endast i vissa delar.

Lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. inkluderar även en rätt att debitera en avgift om för närvarande 170 kronor vid upprättandet av en avbetalningsplan avseende skulden. Därtill träffas ofta uppgörelser om en avgift för avisering av respektive delbetalning inom ramen för överenskommelsen (jmf. IMY:s allmänna råd rörande tillämpning av inkassolagen, s. 36). Avbetalningsplaner är enligt Svensk Inkasso det enskilt viktigaste verktyget för att hjälpa gäldenärer att undvika långvarig överskuldssättning eftersom det möjliggör för gäldenären att betala av skulden successivt i stället för att drabbas av tvångsåtgärder. Möjligheten att debitera avgifter är ett viktigt incitament för att borgenären skall acceptera uppgörelserna. Risker är därför stora att en minskad möjlighet att debitera kostnaderna kommer att skapa ett incitament för borgenärer att i stället driva in fordringarna genom utmätning med färre avbetalningsplaner till följd.

Det får också noteras att definitionen av "*total cost of credit to the consumer*" enligt det nya konsumentkreditdirektivet (Direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och om upphävande av direktiv 2008/48/EG) inte omfattar kostnader med anledning av konsumentens avtalsbrott. Det förefaller inte lämpligt att i svensk rätt föreskriva en annan ordning än den som kommer att gälla enligt det nya direktivet.

Inkassokostnader utgör slutligen en viktig sporre för enskilda att i rätt tid betala sina skulder. Om det inte föreligger några ekonomiska konsekvenser med att betala för sent finns en risk att betalningsmoralen i stort urholkas.

6.3.4 Kronofogdens möjlighet att anse en ansökan om betalningsföreläggande som bestridd

Utredningen föreslår att den som ansöker om betalningsföreläggande i ansökan skall ange om fordran grundar sig på en kredit för vilken bestämmelserna om räntetak och kostnadstak är tillämpliga. Det skall även anges vilket belopp kostnaderna högst får uppgå till, samt vilket belopp som återstår för svaranden att betala innan taket för kostnaderna nås. Det föreslås vidare att ett yrkande om ränta eller kostnader alltid skall antas vara ogrundat eller obefogat om yrkandet överstiger kostnadstaket i de fall detta skall tillämpas.

Svensk Inkasso avstyrker förslaget eftersom det leder till stora tillämpningssvårigheter. Kronofogden kommer – utan tillgång till det ursprungliga kreditavtalet, information om hur varje inkommen betalning har avräknats (mot ränta, kostnader eller kapital?) samt information om huruvida obetalda kostnader och räntor har kapitaliserats – sakna all möjlighet att avgöra om det angivna kostnadstaket är korrekt eller ens realistiskt. Det belopp som återstår för svaranden att betala innan taket för kostnaderna nås kan i många fall såväl kraftigt överstiga som understiga det yrkade kapitalbeloppet, vilket framgår i exemplen ovan.

Även om myndigheten i och för sig har kännedom om vilken räntesats som yrkas i ansökan om betalningsföreläggande är denna uppgift inte heller tillräcklig för att kunna dra några slutsatser om kostnadstaket, dels eftersom kostnadstaket också omfattar avgifter som vid ansökningstidpunkten kan vara helt eller delvis betalda, dels eftersom räntesatsen som sådan ofta varierar under en kredits löptid.

Det kommer således inte, med ledning i de uppgifter som anges i ansökan, alls vara möjligt att bedöma om nivån på kostnadstaket är ogrundad eller obefogat, med undantag för situationen då kostnadstaket anges till ett visst belopp och det belopp som återstår för svaranden att betala överstiger detta belopp, vilket sannolikt i princip aldrig kommer att inträffa. Det vore inte heller lämpligt att ålägga Kronofogden någon utredningsskyldighet i frågan, dels mot bakgrund av mängden uppgifter som skulle behöva inhämtas, dels då en sådan utredningsskyldighet skulle omöjliggöra ett upprätthållande av en effektiv summarisk process.

Det framgår vidare inte i betänkandet om uppgiften om kostnadstak skall anges i utslaget och vilken eventuell rättskraft detta i så fall skulle medföra. För det fall det i ansökan angivna kostnadstaket skulle medföra att storleken på det belopp, som återstår för svaranden att betala innan kostnadstaket uppnås, genom utslaget blir rättskraftigt avgjort, skulle gäldenären förlora möjligheten att vid något senare tillfälle, exempelvis vid verkställighet, invända mot kostnadstakets storlek och endast genom extraordinära rättsmedel kunna angripa detta (jmf. NJA 2006 s. 657 vari Högsta domstolen uttalade att en grundläggande princip vid verkställighet är att verkställighetsmyndigheten inte har rätt att på nytt granska frågor som har prövats i exekutionstiteln). Vad som anges i ansökan om betalningsföreläggande i detta avseende skulle då få mycket stor betydelse och eftersom Kronofogden, mot bakgrund av vad som anges ovan, i princip aldrig kommer att kunna anse uppgiften som ogrundad eller obefogat skulle borgenärens uppgift mycket sällan komma att ifrågasättas.

Om det uppgivna kostnadstaket och det belopp som återstår för svaranden att betala däremot inte skall framgå av utslaget och frågan genom utslaget därmed inte blir rättskraftigt avgjord är frågan vad skyldigheten att lämna uppgiften och myndighetens möjlighet att betrakta ansökan som i sin helhet ogrundad eller obefogat alls fyller för funktion. Det skulle ju då inte finnas någon risk för ett materiellt felaktigt utslag och frågan skulle hursomhelst kunna prövas som en invändning mot verkställighet enligt 3 kap. 21 § utsökningsbalken. Det förefaller också helt onödigt att föreskriva att Kronofogden skall granska att ett kostnadstak överhuvudtaget har angivits om inga ytterligare kontroller skall göras och de uppgifter som angivits i ansökan inte alls påverkar utslagets rättskraft.

Slutligen är en särskild fråga hur en borgenär skall förhålla sig till kostnadstaket när endast en enskild förfallen delpost avseende en kredit lämnas till Kronofogdemyndigheten genom ansökan om betalningsföreläggande. Detta förekommer inte sällan när det gäller större krediter eftersom reglerna rörande uppsägning av krediter i 33 § konsumentkreditlagen i de flesta fall omöjliggör för kreditgivaren att säga upp hela krediten till betalning innan kredittagaren är i dröjsmål med en viss andel av kreditbeloppet. Indrivningsåtgärder vidtas då ofta avseende förfallna belopp, vilket också ofta omfattar att ansökan om betalningsföreläggande ges in. Eftersom kostnadstaket skall beräknas på hela kreditbeloppet

är det mycket oklart hur kostnadstaket skall anges i samband med en ansökan om betalningsföreläggande i ett sådant fall. Det vore knappast korrekt att i sådana fall ange att kostnadstaket uppgår till summan av den förfallna delposten, eftersom hänsyn också måste tas till kostnader för hela krediten som redan debiterats. Inte heller kan det vara korrekt att för varje delpost ange kostnadstaket för hela kreditbeloppet.

Mot bakgrund av den begränsade nytta och de stora tillämpningssvårigheter som de föreslagna förändringarna i lagen om betalningsföreläggande och handräckning medför, avstyrker Svensk Inkasso förslaget.

6.4 *Möjlighet att förlänga löptid för befintliga krediter*

Svensk Inkasso avstyrker förslaget. Även om det i och för sig finns viss logik i att försöka hindra ett kringgående av ett eventuellt kostnadstak är konsekvenserna av den föreslagna ordningen inte tillräckligt utredd och är exempelvis inte förenlig med hur avbetalningskrediter för bland annat personbilar är utformade.

6.5 *Förslag om utmönstring av begreppet "högekostnadskredit"*

Mot bakgrund av vad som angivits ovan avstyrker Svensk Inkasso förslaget att mönstra ut begreppet "högekostnadskredit" ur konsumentkreditlagen. Begreppet är ändamålsenligt och hjälper i dag en konsument att på ett tydligt vis skilja krediter med höga räntor och kostnader från andra krediter.

Svensk Inkasso förordar därutöver att bestämmelserna om ett kostnadstak även fortsättningsvis begränsas till högekostnadskrediter. Reglerna för vad som är en högekostnadskredit skulle emellertid med lätthet kunna skärpas för att omfatta fler krediter, genom att gränsen för vad som utgör en högekostnadskredit flyttas nedåt.

6.6 *Påverkan på non-performing-loans, NPL*

Regeringen har nyligen avlämnat en proposition (prop. 2023/24:23) rörande förvärv och förvaltning av vissa kreditavtal som bland annat syftar till att implementera det så kallade NPL-direktivet (direktiv 2021/2167 om kreditförvaltare och kreditförvärvare och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU).

Det bör utredas närmare vilken inverkan de föreslagna bestämmelserna om ränte- och kostnadstak skulle kunna komma att ha på fordringar som omfattas av direktivet och därtill knutna EU-förordningar. Syftet med direktivet är i grunden att minska risken för att kreditinstitut får problem med s.k. nödlidande lån, det vill säga sådana krediter som en gäldenär inte klarar av att betala i enlighet med vad som avtalats. Direktivet skall bidra till att stärka den finansiella stabiliteten och skapa en mer integrerad finansmarknad och även öka näringsidkarens möjligheter att hitta finansiering samtidigt som kostnaderna för krediterna ska minska.

En bestämmelse om ränte- och kostnadstak skulle kunna komma att inverka negativt på syftena med direktivet vad avser den svenska marknaden, bland annat genom prisnedgång på NPL-fordringar, vilket skulle påverka bankernas möjlighet att överlåta fordringarna med risk för ökad restriktivitet på andrahandsmarknaden för NPL-fordringar.

7. **Ett system för skuld- och kreditregister**

7.1 *Övergripande synpunkter*

Som tidigare har beskrivits är Svensk Inkassos uppfattning att bättre och mer träffsäkra kreditprövningar är ett av de viktigaste verktygen för att hindra skadlig skuldsättning. Svensk Inkasso är därför generellt positiv till ett system för skuld- och kreditregister.

Avgörande för att ett sådant register skall uppnå målet att förhindra överskuldsättning är att registret innehåller information om krediter och betalningsdröjsmål från ett stort antal kreditgivare, att informationen i registret är tillförlitlig och aktuell samt att alla som har behov av att ta del av informationen i registret har rätt att få det. Dessvärre har utredningen enligt Svensk Inkasso inte nått hela vägen fram avseende någon av dessa punkter, vilket utvecklas nedan.

Ett övergripande problem med det föreslagna registret är också att också att uppgifter om inkomster saknas. För att åstadkomma en fullständig bild av den enskildes ekonomiska förutsättningar bör registret kompletteras med en rätt för kreditupplysningsbolag att löpande hämta in månadsuppgifter om enskildas A-skatt från Skatteverket i syfte att bättre kunna kontrollera kredittagarens inkomster. Denna uppgift är

naturligtvis av stor vikt vid bedömningen av den enskildes återbetalningsförmåga, men kreditgivare behöver i dag ofta förlita sig på gamla taxeringsuppgifter eller vad kredittagaren själv uppger, vilket skapar betydande osäkerhet vid bedömningen.

7.2 Rapportering av betalningsdröjsmål

Svensk Inkasso delar utredningens uppgift om att uppgifter om betalningsdröjsmål bör inkluderas i registret. Utöver de uppgifter som utredningen föreslår bör dock även övertrasseringar av krediter rapporteras in då sådana är vanliga vid kontokrediter och kortkrediter – ofta i form av att den utnyttjade krediten tillsammans med upplupen ränta överstiger det beviljade kreditutrymmet.

Vid betalningsdröjsmål bör också en uppgift rörande huruvida invändningar mot betalningsskyldigheten har framställts mot krediten helt eller delvis.

7.3 Rapportering av fordringar hos inkassobolag

Svensk Inkasso anser att rapporteringen av tidiga indikationer på betalningssvårigheter är oerhört viktiga för att snabbt hindra fortsatt skuldsättning och överskuldsättning – i många fall mer relevant än informationen om beviljade men ännu ej förfallna krediter. Det är därför av vikt att fordringar som förfallit till betalning, även sådana som inte har koppling till krediter som lämnats av traditionella kreditgivare, rapporteras in till registret.

Uppemot 85–90 % av de fordringarna som handläggs av inkassobolagen fastställs aldrig av Kronofogdemyndigheten eller domstol utan betalas genom avbetalningsplaner eller andra frivilliga betalningar. Om uppgifter om alla dessa betalningsförsummelse utesluts från registret går väldigt viktig information rörande den enskildes skuldsättning förlorad, vilket i värsta fall kan leda till att de önskade effekterna av skuld- och kreditregistret uteblir. Utan stöd i lag är det inte heller möjligt för inkassobolagen att tillgängliggöra sådana uppgifter på annat sätt.

Det är enligt Svensk Inkassos uppfattning rimligt att en rapporteringsskyldighet åläggs tillståndspliktiga inkassobolag såvitt avser fordringar som inkassobolaget driver in för en borgenärs räkning – det vill säga även andra fordringar än sådana krediter som lämnats av övriga rapporteringspliktiga aktörer. Svensk Inkasso anser emellertid att en begränsning av rapporteringsskyldigheten, i syfte att undvika rapporteringsskyldighet för exempelvis mindre juristbyråer m.m. med inkassotillstånd, bör gälla, där inkassobolag som på årsbasis handlägger färre än 1 000 inkassoärenden inte bör omfattas av rapporteringsskyldigheten. Fordringar mot vilka sakliga invändningar har framställts samt fordringar för vilka mindre än en månad gått sedan avsändandet av inkassokravet bör enligt Svensk Inkasso också undantas från rapportering.

Utredningen har, utan att underbygga påståendet, avfärdat en rapporteringsskyldighet för inkassobolagen med att bolagen skulle sakna kompetens eller kapacitet att behandla invändningar från enskilda på ett enhetligt sätt. Detta är en felaktig uppfattning. När invändningar mot en fordran tas emot är inkassobolagen skyldiga att, med hänvisning till god inkassosed (jmf. 4 § inkassolagen), hantera invändningen i enlighet med den ordning som kommer till uttryck i IMY:s allmänna råd rörande tillämpning av inkassolagen (se allmänna råden s. 36 f.). Här anges bland annat att det strider mot god inkassosed att hota med att ansöka om betalningsföreläggande när det är tydligt att gäldenärens invändning är saklig, det vill säga att gäldenären åberopar en omständighet som skulle kunna medföra att gäldenären är befriad från betalningsansvar. Vidare gäller att ytterligare inkassoåtgärder inte får vidtas och att invändningen måste utredas. Svensk Inkassos uppfattning är att samtliga tillståndspliktiga inkassobolag agerar i enlighet med dessa principer och att hanteringen av invändningar således, till skillnad för vad som anges i betänkandet, är tillräckligt enhetlig och i vart fall motsvarar sådan hantering av invändningar som i dag sker hos banker och kreditinstitut.

Regeringen har nyligen föreslagit att Finansinspektionen skall bli ny tillsynsmyndighet för inkassobranchen. Detta innebär att Finansinspektionen kommer att vara tillsynsmyndighet över såväl den inkassoverksamhet som bedrivs av banker och kreditinstitut samt av tillståndspliktiga inkassobolag. Det finns mot den bakgrunden ingen anledning att anta att den information som skulle lämnas från tillståndspliktiga inkassobolag skulle vara behäftade med fler eller mer omfattande ”fel” än sådan information som lämnas från andra bolag under Finansinspektionens tillsyn.

Slutligen får noteras att frågan om invändningsrätt och en enhetlig hantering av invändningar som sker hos banker och kreditinstitut överhuvudtaget inte har berörts i betänkandet.

7.4 Fordringar som övertagits för indrivning

Utredningen föreslår att den som bedriver verksamhet enligt inkassolagen och som har övertagit en fordran för indrivning (med vilket får förstås att fordran överlätits till ett inkassobolag) skall rapportera skuld- och kreditinformation till registret. Det framgår inte uttryckligen av den föreslagna bestämmelsens lydelse att rapporteringsskyldigheten endast omfattar sådana krediter som övertagits från någon sådan kreditgivare som omfattas av den primära rapporteringsskyldigheten, det vill säga banker och kreditinstitut mfl. Då detta synes vara avsikten bör bestämmelsen förtydligas i detta avseende.

Många av de krediter som övertas för indrivning är sådana som kommer att omfattas av den nya om förvärv och förvaltning av nödlidande kreditavtal (se prop. 2023/24:23). Vid indrivning av sådana krediter skall inte inkassolagen tillämpas primärt utan den nya lagen, vilket innebär att en motsvarande rapporteringsplikt bör införas också i den lagen.

7.5 Tillgång till registret

Utredningen föreslår att uppgifter ur registret endast skall få lämnas ut till en begränsad krets av kreditgivare, nämligen sådana som är rapporteringsskyldiga till registret. Svensk Inkassos uppfattning är att detta inte är ändamålsenligt. Varje aktör som har ett legitimt behov av uppgifterna i registret bör kunna ta del av dem. Om kreditgivarkollektivet i bred bemärkelse inte faktiskt ges tillgång till relevanta uppgifter som enskildas skuldsättning kommer registret inte få någon avgörande betydelse för att hindra överskuldsättning.

Om den främsta anledningen till att kreditgivare som inte har tillstånd från Finansinspektionen inte ska få tillgång till uppgifterna är att de inte omfattas av någon författningsreglerad tystnadsplikt skulle en sådan kunna införas för alla som befattar sig med uppgifterna.

Inkassobolag som bedriver verksamhet med tillstånd enligt inkassolagen bör likaledes ges tillgång till registret. Möjligheten att bedöma enskildas betalningsförmåga är avgörande för att kunna ta ställning i vilken typ av åtgärder som är lämpliga att vidta för en borgenärs räkning och kan vara avgörande vid ett beslut om huruvida en avbetalningsplan skall beviljas eller en verkställighetsåtgärd vidtas. Mot bakgrund av att inkassobolag redan i dag anses ha ett legitimt behov av att beställa kreditupplysningar avseende gäldenärer inför att ett anstånd beviljas eller en avbetalningsplan överenskomms är det enligt Svensk Inkasso också naturligt att inkassobolag ges tillgång till informationen i ett skuld- och kreditregister.

7.6 Huvudman för registret

Svensk Inkasso delar utredningens slutsats om att registret bör föras av kreditupplysningsföretag med särskilt tillstånd. Dessa företag har redan idag stor erfarenhet och kunskap om behandling om enskildas ekonomiska förhållanden och har också utvecklat avancerade och relevanta analysverktyg för att kunna göra samlade bedömningar rörande kreditvärdighet och återbetalningsförmåga.

Skulle registret i stället föras i statlig regi är det sannolikt att kreditgivarna inte skulle kunna erbjuda några djuplodande analyser av datan och att kreditgivarnas kreditprovning därför i slutändan skulle bli sämre än vad som är fallet i dag, om inte också en kreditupplysning inhämtas separat.

Genom att möjliggöra för konkurrens på marknaden skapas också incitament att raffinera och utveckla analysmetoder vidare och att pressa ner priserna för tjänsterna. Detta gynnar såväl kreditgivarkollektivet, som kredittagarna. För det rapporteringsskyldiga företagen är naturligtvis behovet av en enhetlig teknisk standard för rapporteringen av avgörande betydelse och det föreslagna systemet bör inte träda i kraft innan en sådan standard finns på plats.

7.7 Övriga bestämmelser

Svensk Inkasso lämnar övriga framställda förslag rörande skuld- och kreditregistret, inklusive frågor om tillståndskrav, tillsyn och sanktioner, utan erinran.

8. Ytterligare åtgärder för de redan skuldsatta

8.1 En ny huvudregel om avräkning vid utmätning

Den föreslagna förändringen i utsökningsbalken innebär, även om huvudregeln för avräkning föreslås ändras, att den borgenär som ansöker om verkställighet, liksom i dag, behåller sin möjlighet att själv bestämma hur avräkning skall ske.

Att denna princip vidmakthålls är enligt Svensk Inkasso viktigt. En tvingande ändring av avräkningsordningen skulle medföra en ordning där det i många fall skulle löna sig för en gäldenär att en

fordran lämnas för verkställighet, eftersom en annan avräkningsordning då skulle tillämpas än vad skulle vara fallet exempelvis om en avbetalningsplan träffas med borgenären. Detta skulle sannolikt medföra att färre frivilliga avbetalningsuppgörelser skulle ingås och att fler gäldenärer blev föremål för verkställighet. Detta vore naturligtvis inte önskvärt.

Utsökningsbalkens regler innebär inte heller något hinder mot att en borgenär endast begär verkställighet av vissa delar av en fordran som upptas i en exekutionstitel. Exempelvis kan en ansökan avse endast rättegångskostnader eller upplupen ränta. En tvingande ändring av avräkningsordning skulle således kunna driva fram ett borgenärsbeteende där verkställighet endast begärs i vissa delar i syfte att kringgå bestämmelser om avräkningsordning.

Med den föreslagna förändringen är det emellertid inte osannolikt att denna faktiskt kan föra med sig ett visst ändrat beteende hos vissa kreditgivare på frivillig basis. Redan i dag finns tendenser hos en del kreditgivare att, i syfte att uppfattas positivt av konsumenter, välja mindre ingripande åtgärder i samband med indrivning än vad lagstiftningen medger.

Svensk Inkasso lämnar därför förslaget utan erinran.

8.2 En budget- och skuldrådgivning med hög kvalitet och tillgänglighet i hela landet

Utredningen föreslår att regeringen skall ge Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Budget- och skuldrådgivningen är en viktig del av samhällets ansvarstagande för svaga och utsatta individer. Trots detta ges de kommunala verksamheterna ofta små resurser vilket gör att enskilda personer med faktisk eller eventuell överskuldssättningsproblematik inte får den hjälp de behöver. Skillnaderna är också stora över landet.

Svensk Inkasso tillstyrker, mot denna bakgrund, utredningens förslag och vill särskilt uppmärksamma förslaget om genomförande av en analys av huruvida en nationell vägledningstjänst kan öka konsumenternas efterfrågan på och tillgängligheten till den kommunala budget- och skuldrådgivningen eftersom en sådan skulle kunna jämna ut regionala skillnader och avlasta lokala resurser.

För Svensk Inkasso

Fredrik Engström, ordförande